JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

WIZARA YA MAENDELEO YA JAMII, JINSIA NA WATOTO

HOTUBA YA WAZIRI WA MAENDELEO YA JAMII, JINSIA NA WATOTO MHE. SOPHIA MNYAMBI SIMBA (MB) AKIWASILISHA BUNGENI MAKADIRIO YA MATUMIZI YA FEDHA KWA MWAKA 2007/08

HOTUBA YA WAZIRI WA MAENDELEO YA JAMII, JINSIA NA WATOTO MHE. SOPHIA MNYAMBI SIMBA (MB) AKIWASILISHA BUNGENI MAKADIRIO YA MATUMIZI YA FEDHA KWA MWAKA 2007/08

HOJA

1. **Mheshimiwa Spika,** baada ya taarifa iliyowasilishwa leo hapa Bungeni na Mwenyekiti wa Kamati ya Bunge ya Maendeleo ya Jamii, iliyochambua Makadirio ya Matumizi ya Fedha ya Wizara ya Maendeleo ya Jamii, Jinsia na Watoto, naomba kutoa hoja kwamba, sasa Bunge lako Tukufu lipokee, lijadili na kupitisha Makadirio ya Matumizi ya Fedha ya Wizara yangu kwa mwaka wa fedha 2007/08.

UTANGULIZI

2. **Mheshimiwa Spika,** Awali ya yote, sina budi kumshukuru Mwenyezi Mungu kwa kutufikisha salama katika kipindi kingine cha kuwasilisha bajeti ya utekelezaji wa majukumu mbalimbali ya serikali. Nianze kwa kumpongeza Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mheshimiwa Jakaya Mrisho Kikwete kwa kuliongoza Taifa letu vizuri kwa kipindi chote toka ameingia madarakani. Rais ameonyesha umahiri mkubwa wa uongozi katika nyanja zote za maendeleo ya nchi yetu.

3. **Mheshimiwa Spika,** napenda pia kumpongeza Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mheshimiwa Dkt. Ali Mohamed Shein kwa juhudi zake kubwa za kumshauri Rais, kuimarisha Muungano na kwa kuhamasisha utekelezaji wa Sera mbalimbali za nchi yetu.

4. **Mheshimiwa Spika,** vile vile nachukua fursa hii kumpongeza Mheshimiwa Edward Ngoyai Lowassa (Mb) Waziri Mkuu, kwa hotuba yake ambayo imekuwa dira ya mjadala wetu hapa Bungeni. Aidha nawapongeza Mheshimiwa Dkt. Juma Ngasongwa (Mb.), Waziri wa Mipango, Uchumi na Uwezeshaji na Mheshimiwa Zakhia Hamdani Meghji (Mb.), Waziri wa Fedha, kwa hotuba zao ambazo zimetupa mwelekeo mzuri wa hali ya uchumi na bajeti

ya Serikali katika mwaka wa fedha 2007/08. Mwelekeo huo umezingatiwa kikamilifu katika maandalizi ya bajeti ya Wizara yangu kwa mwaka 2007/08.

5. **Mheshimiwa Spika,** katika kipindi hiki cha miaka miwili ya awamu ya nne, wewe mwenyewe umeonesha uhodari mkubwa katika kusimamia na kuratibu shughuli za bunge. Nachukua nafasi hii kukupongeza kwa kazi nzuri unayoifanya. Aidha nawapongeza pia Mheshimiwa Naibu Spika na Waheshimiwa Wenyeviti kwa kuliongoza bunge vizuri wakati ulipokuwa na majukumu mengine nje ya bunge.

6. **Mheshimiwa Spika,** napenda kwa namna ya pekee kuishukuru Kamati ya Bunge ya Maendeleo ya Jamii ikiongozwa na Mwenyekiti wake Mheshimiwa Jenista Mhagama (Mb.) na Makamu wake Mheshimiwa Horoub S. Masoud (Mb.) kwa kuichambua na kuijadili bajeti ya Wizara yangu kwa kina.

7. **Mheshimiwa Spika,** nachukua fursa hii pia kumpongeza Dkt Asha-Rose Migiro aliyekuwa Waziri wa Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Kimataifa kwa kuteuliwa kwake kuwa Naibu Katibu Mkuu wa Umoja wa Mataifa. Uteuzi huo umetuletea heshima kubwa duniani.

8. **Mheshimiwa Spika,** vile vile napenda kuchukua nafasi hii kumpongeza Mhe. Mtutura Abdallah Mtutura (Mb.) kwa kuchaguliwa kwake na wananchi wa Jimbo la Tunduru kwa kura nyingi.

9. **Mheshimiwa Spika,** Niruhusu nitumie fursa hii kwa mara nyingine kutoa salaam za rambirambi kwa familia ya marehemu Juma Jamaldin Akukweti, aliyekuwa Mbunge wa Jimbo la Tunduru na Waziri wa Nchi, Ofisi ya Waziri Mkuu (Bunge) aliyefariki Dunia tarehe 4 Januari 2007, kutokana na ajali mbaya ya ndege iliyotokea huko Mbeya mwezi Desemba, 2006. Natoa pia salaam za rambirambi kwa familia za marehemu wengine waliokufa katika ajali hiyo mbaya ya ndege. Aidha kwa masikitiko na majonzi makubwa natoa salamu za rambirambi kwa familia ya marehemu, aliyekuwa kijana na mpenzi wetu Amina Chifupa Mpakanjia aliyetutoka ghafla tarehe 26

Juni, 2007. Vile vile natoa salaam za rambirambi kwa familia za marehemu kaka zangu Stephen Kazi na Omari Chubi ambao nao pia wametutangulia mbele ya haki. Tunaomba Mwenyezi Mungu aziweke roho za marehemu mahali pema peponi, Amina.

10. Mheshimiwa Spika, baada ya kueleza hayo, napenda kuchukua fursa hii sasa kufanya mapitio ya utekelezaji wa majukumu na mipango ya Wizara yangu katika kipindi cha 2006/07 na makusudio ya utekelezaji katika kipindi cha 2007/08.

MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MPANGO NA MAJUKUMU YA WIZARA KWA MWAKA 2006/07

MAENDELEO YA JAMII

11. Mheshimiwa Spika, Katika jitihada za kutafuta rasilimali za kuwezesha utekelezaji wa majukumu ya Sekta ya Maendeleo ya Jamii, kwa ufanisi zaidi, Wizara yangu iliandaa Waraka kuhusu Mapendekezo ya Kuimarisha Sekta ya Maendeleo ya Jamii kwa kuzingatia maoni na mapendekezo ya Waheshimiwa Wabunge. Waraka huo ulijadiliwa katika vikao mbali mbali na hatimaye kupitishwa na Baraza la Mawaziri tarehe 19/3/2007. Utekelezaji wa mapendekezo yaliyopitishwa utaongeza ushiriki wa wananchi katika mchakato wa kujiletea maendeleo yao kiuchumi, kijamii na hata kisiasa na hivyo kuwa na kasi nzuri ya maendeleo endelevu.

12. Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa Ilani ya Uchaguzi ya CCM ya mwaka 2005 (Sura ya 8), miongoni mwa majukumu ya msingi yaliyopo mbele yetu Watanzania ni kuwashirikisha wananchi wote kwa njia ya uwezeshaji katika kukuza uchumi na kutokomeza umaskini. Ili kutekeleza jukumu la kuhamasisha wananchi kushiriki kikamilifu katika mchakato wa kujiletea maendeleo yao na ya Taifa kwa ujumla, Wizara yangu katika mwaka 2006/07, iliendesha mafunzo ya rejea na semina mbali mbali kwa Wataalam wa Maendeleo ya Jamii 371. Mafunzo na semina hizo zilikuwa na madhumuni ya kuwajengea uwezo maafisa hao ili waweze kutumia elimu na stadi walizopata

katika kuhamasisha wananchi kujiletea maendeleo endelevu. Wataalam hao walitoka katika mikoa ya Mtwara, Lindi, Tanga, Mbeya, Rukwa, Ruvuma, Iringa, Dodoma, Morogoro, Singida, Manyara, Kilimanjaro, Arusha, Pwani, Shinyanga, Tabora, Mwanza, Mara na Dar es salaam.

13. **Mheshimiwa Spika,** katika mwaka wa fedha 2006/07, nililiarifu Bunge lako kuwa, Wizara yangu ilikuwa imeziagiza Halmashauri kurejesha majumba ya maendeleo katika matumizi yaliyokusudiwa badala ya kuyakodisha kwa matumizi mengine. Hata hivyo bado Halmashauri hazijatekeleza suala hilo kwa kutofikia mwisho wa mikataba ambayo iliishaingia na wakodishaji. Kwa sababu hiyo Wizara imepeleka seti kumi na moja (11) za luninga zilizonunuliwa 2005/2006 kwa ajili ya majengo hayo, kwenye Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi vilivyomo kwenye Halmashauri hizo. Aidha, seti nyingine kumi (10) zilizonunuliwa 2006/2007 pia nazo zitapelekwa kwenye Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi zikisubiri kuchukuliwa na Halmashauri pindi zitakaporejesha majumba ya maendeleo kama njia mojawapo ya kutoa elimu kwa wananchi.

14. **Mheshimiwa Spika,** ili kuimarisha utendaji kazi katika sekta ya Maendeleo ya Jamii, Wizara katika mwaka wa fedha 2006/07, imeendelea na utaratibu wake wa kufanya Mkutano Mkuu wa kila mwaka. Mkutano wa Mwaka ulifanyika katika Ukumbi wa Benjamin Mkapa Jijini Mbeya kuanzia tarehe 29 Agosti, hadi tarehe 2 Septemba, 2006. Washiriki wa Mkutano huo walikuwa ni pamoja na viongozi na watendaji wakuu wa Wizara, Washauri wa Sekretarieti za Mikoa wa Masuala ya Maendeleo ya Jamii, Maafisa Maendeleo ya Jamii wa Halmashauri za Wilaya, Wakuu wa Vyuo vya Maendeleo ya Jamii na Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi, wawakilishi kutoka Ofisi ya Waziri Mkuu Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa na Wizara ya Kazi, Ajira na Vijana. Vile vile, kulikuwa na uwakilishi wa Wizara ya Ajira, Maendeleo ya Vijana, Wanawake na Watoto Zanzibar, bila kuwasahau wenyeji wetu wa Jiji la Mbeya. Wadau walitathmini utendaji wa kazi wa sekta na kuweka mikakati ya kuiendeleza pamoja na kuongeza ufanisi katika utekelezaji wa majukumu yake.

15. Mheshimiwa Spika, wataalam wa Maendeleo ya Jamii ndio waraghbishi wakuu na chachu ya kuwezesha watu kushiriki katika kubuni, kupanga, kutekeleza na kutathmini shughuli zao za maendeleo. Wataalam hao hata hivyo bado ni wachache sana katika ngazi ya kata kuweza kukidhi umuhimu wa kuwa na angalau mtaalam mmoja wa Maendeleo ya Jamii. Kwa kuzingatia uchache huo Wizara yangu imeendelea kutoa mafunzo ya taaluma ya Maendeleo ya jamii katika Vyuo vya Maendeleo ya Jamii vya Buhare, Missungwi na Rungemba ambapo jumla ya wanachuo 597 wakiwemo wanawake 414 na wanaume 183 walipata mafunzo ngazi ya Cheti. Aidha Chuo cha Maendeleo ya Jamii Tengeru kilisomesha wanachuo 638 wakiwemo wanawake 384 na wanaume 254 katika ngazi ya Stashahada ya Juu. Wizara iliendelea na utaratibu wake wa kuwaendeleza watumishi waliopo kwenye Halmashauri ambao wana cheti cha Maendeleo ya Jamii, kwa kutenga asilimia 60 ya nafasi za kujiunga na Chuo cha Tengeru.

16. Mheshimiwa Spika, Wizara vile vile katika kipindi cha 2006/07 imetekeleza mikakati yake ya kuviendeleza Vyuo vya Maendeleo ya Jamii ili viende na wakati kulingana na mahitaji ya sasa ya taaluma. Katika kutekeleza azma hiyo, Wizara imedurusu mitaala ya cheti ili kukidhi mahitaji ya sasa. Aidha imeandaa Mitaala mipya ya ngazi ya stashahada ili kuviwezesha Vyuo vya Buhare, Missungwi na Rungemba kusajili wanafunzi wa ngazi ya stashahada. Vyuo hivyo vitaanza kutoa Stashahada kuanzia mwaka 2008/09.

17. Mheshimiwa Spika, Katika mwaka 2006/07, Wizara yangu imefanya mapitio ya Mkakati wa Kijamii wa Kuwakinga Wanawake na Watoto dhidi ya Maambukizi ya Virusi vya UKIMWI (VVU) na magonjwa ya zinaa. Madhumuni yalikuwa kuuboresha ili uweze kutumika katika mapambano dhidi ya UKIMWI na maambukizi ya VVU katika jamii. Aidha, katika kila mafunzo/semina zilizotolewa, masuala ya UKIMWI yalifundishwa kama sehemu ya utekelezaji wa Mkakati huo.

18. Mheshimiwa Spika, Sote tunafahamu kuwa hifadhi ya mazingira ni mojawapo ya masuala yaliyopewa kipaumbele katika awamu hii ya nne.

Uharibifu wa mazingira husussan ukataji miti ovyo, na uchafuzi wa vyanzo vya maji, ni miongoni mwa sababu zinazozidisha umaskini. Wizara yangu imeandaa Mkakati wa Hifadhi ya Mazingira na kuanza kuutekeleza katika kipindi cha mwaka 2006/07. Shughuli zilizofanyika ni kuongeza masuala ya hifadhi ya mazingira katika mitaala ya Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi; upandaji wa miti 27,450 na kufanya usafi wa mazingira katika maeneo ya Vyuo; kuwaelimisha viongozi wa vijiji na Jamii kuhusu kupanga mikakati ya kuhifadhi vyanzo vya maji katika wilaya za Mufindi na Mbarali; kutoa mafunzo kwa Maafisa Maendeleo ya Jamii na Wakufunzi wa Vyuo 50 kutoka mikoa ya Arusha, Dodoma, Iringa, Lindi, Manyara, Mara, Morogoro, Mwanza, Shinyanga, Singida, Tabora, na Tanga, mikoa ambayo kuna uharibifu mkubwa wa mazingira unaotokana na ufugaji holela wa mifugo na ukataji miti.

19. **Mheshimiwa Spika,** Wizara yangu imeendelea na jukumu lake la kutoa elimu na mafunzo ya kazi katika Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi 58 nchini. Katika mwaka 2006/07, wananchi wapato 27,907 walipatiwa mafunzo hayo wakiwemo wanawake 13,054 na wanaume 14,853. Mafunzo hayo yalilenga katika kuwapatia ujuzi wa kazi mbali mbali pamoja na uelewa katika masuala yanayowazunguka ili kuwawezesha kujitegemea na kuwa raia wema. Aidha, Wizara imeandaa mpango wa maboresho (Reforms) katika Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi kupitia Mpango wa Kuboresha Elimu ya Wananchi.

20. **Mheshimiwa Spika,** Katika kuimarisha na kuboresha mazingira ya Vyuo, Wizara imeendelea na jitihada zake za kukarabati majengo na miundombinu vyuoni. Vyuo vya Malampaka (Maswa), Chilala (Lindi), Buhangija (Shinyanga Mjini) na Munguri (Kondoa) vilipatiwa fedha za ukarabati mkubwa ambapo vyuo vya Arnatoglou (Ilala), na Sofi (Ulanga) vilipatiwa fedha za ukarabati mdogo. Aidha, Vyuo vya Chisalu (Mpwapwa) na Ulembwe (Njombe) vilipatiwa fedha kwa ajili ya kuweka mitambo ya umeme unaotokana na nguvu ya jua. Wizara imenunua pikipiki kumi (10) kwa ajili ya Vyuo vilivyoko umbali mkubwa zaidi kutoka Makao Makuu ya Wilaya. Vyuo vilivyohusika ni Chala, Chilala, Chisalu, Kiwanda, Malya, Mlale, Msaginya, Msingi, Muhukuru na Sofi.

21. Mheshimiwa Spika, Kwa kuzingatia masuala ya teknolojia ya kisasa na mawasiliano, Wizara pia imeendelea na ununuzi wa kompyuta kumi (10) ili zielekezwe kwa vyuo vingine katika mfululizo huu wa kuendeleza teknolojia Vyuoni. Vyuo vilivyopelekewa Kompyuta ni Kilosa, Kilwa Masoko, Kisarawe, Mabughai, Mamtukuna, Mbinga, Msinga, Mtawanya, Mwanva na Newala.

22. Mheshimiwa Spika, Katika kuvipatia Vyuo Hati za kumiliki ardhi na hivyo kuondoa migororo ya kugombea mipaka, Wizara yangu ilituma fedha kwa Vyuo vya Nzega, Ilula na Arnatoglou kwa ajili ya upimaji wa ardhi na uandaaji wa hatimiliki. Chuo cha Katumba tayari kina hatimiliki. Aidha Chuo cha Monduli ambacho tayari kilikuwa na hatimiliki kinahitaji kufanyiwa marekebisho baada ya sehemu ya ardhi yake kugawiwa Taasisi nyingine.

MAENDELEO YA JINSIA

23. Mheshimiwa Spika, mojawapo ya malengo ya Sera ya Maendeleo ya Wanawake na Jinsia ni kuhakikisha kunakuwepo uwiano wa kijinsia katika kuleta maendeleo, ili kupunguza umasikini miongoni mwa jamii. Hiyo itawezekana kwa kuwawezesha wanawake kiuchumi. Katika kutekeleza azma hiyo Wizara ikishirikiana na Taasisi mbalimbali, imewapatia wafanyabiashara wadogo wadogo wanawake fursa ya kushiriki katika Maonesho ya Kimataifa ya Biashara nje na ndani ya nchi.

24. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu imeendelea na utaratibu wa kuiwezesha jamii kujiletea maendeleo yake kwa utaratibu wa kutoa mafunzo mbali mbali sambamba na uhamasishaji wa wanawake kujiunga na Vyama vya Kuweka na Kukopa. Aidha, kupitia mafunzo hayo, wanawake wamewezeshwa kuunda vikundi vyao vya wajasiriamali ikiwa ni njia mojawapo ya kupata mikopo kutoka Mfuko wa Maendeleo ya Wanawake (WDF)

25. Mheshimiwa Spika, Mafunzo kwa wadau kuhusu namna ya kuingiza masuala ya jinsia katika Sera, Mikakati, Mipango na Programu mbali mbali za maendeleo, sambamba na kuelekeza matumizi ya Mkakati wa Maendeleo ya Jinsia kwa Watendaji wa Dawati la Jinsia yametolewa. Mafunzo hayo yameendeshwa katika Halmashauri za Miji na Manispaa za Mikoa mbali mbali.

26. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu imeanzisha mchakato wa uanzishaji wa Benki ya Wanawake. Benki hii imesha sajiliwa na kupewa jina la "Benki ya Wanawake Tanzania Ltd." kwa namba ya usajili 59271. Akaunti ya kukusanyia fedha (ASCROW) imefunguliwa katika Benki ya Taifa ya Biashara (NBC) Ltd. Tawi la Corporate kwa Akaunti Na. 011103028717. Ili Benki iweze kupata Leseni ya Benki Kuu, mtaji wa shillingi bilioni mbili (2.0bn/-) unahitajika. Serikali imeanza kuhamasisha Mashirika, Waheshimiwa Wabunge na watu binafsi kama waanzilishi, kununua hisa ili kukuza mtaji. Sababu za kuanzisha Benki hiyo, ni kuviwezesha vikundi mbalimbali vya Ushirika vya Kuweka na Kukopa ambavyo hadi sasa wanachama walio wengi ni wanawake wajasiriamali na watu binafsi kupata mikopo na huduma mbalimbali za kibenki ili kukuza uchumi.

27. Mheshimiwa Spika, masuala ya jinsia hayana budi kuzingatiwa katika sekta zote. Hii ni pamoja na haki za kisheria. Wizara yangu kwa kushirikiana na Wizara ya Sheria na Katiba imeendelea kushughulikia sheria zenye upungufu kijinsia. Sheria hizo ni pamoja na Sheria ya Ndoa ya mwaka 1971, sheria ya mirathi, na kutunga sheria mpya ya watoto. Aidha katika kuhakikisha vitendo vya ukatili dhidi ya wanawake na watoto vinatokomezwa, Wizara yangu imetoa mafunzo kuhusu haki za binadamu, haki za watoto na sheria zinazolinda haki za jamii kwa Maafisa 132 wa Serikali wanaosimamia utekelezaji wa sheria na upatikanaji wa haki katika jamii kutoka Mahakama na Usalama wa Raia wa mikoa ya Tabora, Singida, Dodoma, Dar es Salaam, Pwani, Kigoma, Morogoro na Kilimanjaro.

28. Mheshimiwa Spika, Serikali imekuwa ikifanya jitihada za makusudi ili kuhakikisha inaondoa upungufu kijinsia katika nyanja zote za maendeleo. Ili kufanikisha azma hiyo, Wizara imeandaa rasimu ya mapendekezo ya mchakato wa utekelezaji wa maelekezo ya Chama cha Mapinduzi (CCM), Ibara ya 120 (a) ya Ilani ya Uchaguzi ya mwaka 2005 ya kuongeza ushiriki wa wanawake katika ngazi mbali mbali za uongozi na maamuzi ifikapo 2010. Aidha, Wizara imeunda Kamati ya Wataalam inayohusisha wadau mbali mbali kwa ajili ya kufuatilia na kuratibu utekelezaji wa mchakato mzima.

29. Mheshimiwa Spika, ushiriki katika Mikutano ya Kimataifa na Kikanda hutumika kupeana uzoefu, kutoa taarifa na kupitisha maazimio na mikakati ya utekelezaji wa mikutano hiyo. Wizara yangu imeshiriki mikutano kadhaa ya kimataifa ukiwemo wa Kamati ya Umoja wa Mataifa kuhusu Hali ya Wanawake (CSW) mwezi Machi, 2007 huko New York Marekani. Mkutano ulisisitiza uondoaji wa aina zote za unyanyasaji na ukatili dhidi ya mtoto wa kike.

Aidha, nchi yetu ni mwanachama wa Jumuiya ya Madola, ambapo nchi wanachama hukutana kila baada ya miaka mitatu kujadili maendeleo ya jinsia pamoja na mambo mengine ya maendeleo. Ni katika mikutano hiyo kila nchi mwanachama hutakiwa kutoa taarifa ya utekelezaji wa masuala ya jinsia. Mwaka huu Wizara yangu imeshiriki mkutano huo uliohusu masuala ya jinsia ambao ulifanyika mwezi Juni, 2007 nchini Uganda. Taarifa zilizotolewa katika mkutano huo ziliwezesha nchi kujipima ni kwa kiasi gani imefanikiwa kutenga raslimali za kutosha kwa ajili ya utekelezaji wa masuala ya jinsia.

30. Mheshimiwa Spika, Maadhimisho ya Siku ya Wanawake Duniani huadhimishwa tarehe 8 Machi ya kila mwaka. Wizara yangu imeendelea kuratibu Maadhimisho haya kimkoa. Kaulimbiu ya mwaka huu 2007 ilikuwa ***"Wanawake na Mazingira: Tumia Vikapu vya Asili, Tunza Mazingira Yetu".*** Kaulimbiu hiyo inatoa ujumbe wa kuelimisha jamii kutumia vikapu vya asili kama njia mbadala, matumizi ya mifuko ya plastiki maarufu kama

"rambo". Madhumuni ya Maadhimisho ya Siku ya Wanawake Duniani ni kutoa nafasi kwa jamii kufanya tathmini ya shughuli mbalimbali za maendeleo ya wanawake na kuweka mikakati ya kukabiliana na changamoto zilizopo.

MAENDELEO YA MTOTO

31. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu katika mwaka wa fedha 2006/07, ilifuatilia tafiti mbalimbali, kuhusu jukumu la familia na jamii katika kupunguza ongozeko la watoto wanaoishi mitaani katika Manispaa za Iringa na Dodoma na wilaya za Mufindi, Ilemela, Magu na Chamwino. Lengo ni kubaini sababu zinazochangia kuwepo kwa ongezeko kubwa la watoto wanaoishi katika mazingira hatarishi na kupata mbinu mbadala za kupunguza tatizo hilo. Tafiti hizo zinaonyesha kuwa ongezeko la watoto wa mitaani kwa kiasi kikubwa linatokana na kuwepo kwa mifarakano, umaskini uliokithiri, janga la UKIMWI na ukosefu wa huduma muhimu katika familia.

32. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2006/07, Wizara yangu ikishirikiana na wadau mbalimbali wa maendeleo na ustawi wa mtoto imeandaa Mkakati wa Taifa wa Watoto wakiwemo watoto yatima na walio katika mazingira magumu zaidi. Mkakati huo una lengo la kuhakikisha watoto, hususan watoto yatima na walio katika mazingira magumu zaidi wanapata haki zao za msingi, huduma bora na mahitaji muhimu ili wapate ustawi na maisha bora kama watoto wengine. Aidha mkakati huo una madhumuni ya kuhakikisha kuwa kila mtu kuanzia ngazi ya familia, kijiji, serikali za mitaa na Serikali kuu wanawajibika kuwatunza na kuwapatia watoto malezi na makuzi bora; kuhakikisha kwamba kila inapowezekana watoto wanalelewa ndani ya familia; pamoja na kuhakikisha kuwa watoto wote katika jamii wanazotoka, wanapata haki zote za msingi, kama haki ya elimu, afya, ulinzi, pamoja na haki ya kucheza.

33. Mheshimiwa Spika, katika jitihada za kuboresha hali ya maisha ya watoto hususan katika utoaji wa huduma mbalimbali, Wizara yangu ikishirikiana na wadau mbalimbali wa maswala ya watoto, imeanza mchakato

wa kuanzisha Mfuko wa Watoto Yatima na Walio katika Mazingira Hatarishi (The Orphans and Most Vulnerable Children Trust Fund). Madhumuni ya Mfuko huu ni kuhakikiksha kuwa kundi hili la watoto linapatiwa mahitaji ya msingi kama vile chakula, malazi, mavazi, elimu, huduma za afya na ulinzi. Aidha, mfuko huu utaratibu juhudi za wadau katika uhamasishaji wa rasilimali, mipango na ufuatiliaji na kuhakisha kuwa huduma za mfuko huu zinawafikia walengwa na zinaingizwa katika mipango ya halmashauri ili kuwa endelevu kwa kuboresha hali za maisha ya watoto hao. Vyanzo vya mapato vya mfuko huu vitatoka serikalini, michango ya wadau wa maendeleo, AZISE, sekta binafsi na mapato ya halmashauri na vijiji.

34. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2006/07, Wizara yangu kwa kushirikiana na wadau wa masuala ya malezi, makuzi na maendeleo ya awali ya mtoto, imeandaa mfumo wa kuratibu utekelezaji wa shughuli zinazofanywa na taasisi za serikali na zisizo za kiserikali kuhusu malezi na makuzi ya awali ya watoto ambao utasaidia kuboresha na kuimarisha sekta hiyo. Aidha, wizara kwa kushirikiana na sekta zinazoshughulikia masuala ya watoto ilizindua rasmi Taarifa ya mwaka ya Dunia ya utekelezaji wa mpango wa kuwapatia elimu watoto wote ikiwemo elimu ya awali (Education for All Global Monitoring Report, 2007) ambayo inazingatia umuhimu wa kuwapatia watoto wadogo huduma bora kama vile lishe bora, elimu ya awali na uchangamshi, matunzo na kulinda afya zao, kama msingi muhimu katika maisha yao.

35. Mheshimiwa Spika, Katika kipindi cha mwaka wa fedha wa 2006/07, Wizara kwa kushirikiana na wadau mbalimbali wa maendeleo na ustawi wa mtoto iliandaa na kuwasilisha katika Umoja wa Mataifa taarifa ya nchi ya miaka mitano ya utekelezaji wa maazimio ya Mkutano Maalum wa Baraza Kuu la Umoja wa Mataifa kuhusu Watoto uliofanyika New York, Marekani tarehe 8-10 Mei, 2002.

Maazimio hayo ni pamoja na utekelezaji wa Mpango wa Waraka wa Matokeo wa Dunia Iwafaayo Watoto (UN Outcome Document: A World Fit For

Children). Mpango huo wa utekelezaji ulikuwa unalenga katika kuboresha hali za afya ya watoto, kutoa elimu ya msingi iliyo bora, kupambana na UKIMWI na kuwalinda watoto dhidi ya vitendo viovu vya ukatili, unyanyasaji wa kijinsia, udhalilishwaji na unyonyaji wanavyofanyiwa katika familia na jamii. Aidha, taarifa za awali za utekelezaji wa itifaki za nyongeza za mkataba wa kimataifa wa haki za mtoto ambazo nchi yetu imeziridhia, ziliandaliwa na kuwasilishwa Umoja wa Mataifa.

36. **Mheshimiwa Spika**, Wizara yangu iliendelea kutoa mafunzo kwa Maafisa Maendeleo ya Jamii ngazi za wilaya na wakufunzi wa Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi katika wilaya zote za mikoa ya Ruvuma, Mbeya na Rukwa kuhusu haki za msingi za mtoto ili waweze kufikisha elimu hiyo kwa familia na jamii wanazozihudumia.

37. **Mheshimiwa Spika,** katika kutekeleza Mpango wa Taifa wa Kutokomeza Ukeketaji na mila zingine zenye madhara kwa wanawake na watoto wa kike hapa nchini, katika mwaka 2006/07, Wizara yangu kwa kushirikiana na wadau mbalimbali iliendelea kutoa elimu kwa jamii kuhusiana na mila zenye madhara hususan ukeketaji. Aidha, Wizara yangu iliandaa mkutano uliowahusisha Makamanda wa Polisi wa Wilaya, Mahakimu wa Wilaya, Maafisa Maendeleo ya Jamii wa Wilaya na Wajumbe wa Sekretariati za Mikoa ya Manyara, Kilimanjaro na Arusha. Mkutano huu uliowahusisha washiriki 35 ulikuwa maalum kwa kuwalenga Watumiaji na Wasimamizi wa Sheria (Law enforcers) zinazozuia ukeketaji pamoja na mila nyingine zenye kuleta madhara kwa wanawake na watoto ili kuhakikisha kuwa sheria zinasimamiwa na kutekelezwa ipasavyo na kujadili mbinu zitakazowezesha watumiaji na wasimamiaji kutekeleza wajibu wao hususan katika Sheria ya Makosa ya Kujamiana ya mwaka 1998.

38. **Mheshimiwa Spika,** mojawapo ya majukumu ya Wizara yangu ni kusimamia na kuratibu maadhimisho ya Siku ya Familia Duniani ambayo huadhimishwa kila tarehe 15 Mei ya kila mwaka na Siku ya Mtoto wa Afrika ambayo huadhimishwa barani Afrika tarehe 16 Juni ya kila mwaka. Lengo kuu

la Siku ya Familia Duniani ni kuifahamisha jamii hususan familia zenyewe kuhusu nafasi na umuhimu wao kama kitovu cha maendeleo ya jamii na taifa kwa ujumla. Aidha, katika siku ya Mtoto wa Afrika, Serikali na jamii hupata fursa ya kutafakari kwa kina matatizo mbalimbali yanayowakabili watoto na kujaribu kuyapatia ufumbuzi.

39. Mheshimiwa Spika, Kwa mwaka 2007, wizara yangu iliratibu maadhimisho ya Siku ya Familia Duniani ambapo kaulimbiu ilikuwa **JAMII ZIWAJIBIKE KWA MALEZI BORA YA WATOTO.** Lengo la kaulimbiu hii ni kuhamasisha, kushawishi na kuhimiza wazazi/walezi na wanafamilia kwa ujumla kuwapa malezi bora watoto wakiwemo watoto yatima na wanaoishi katika mazingira hatarishi. Kaulimbiu ya Siku ya Mtoto wa Afrika ambayo maadhimisho yake yalifanyika kitaifa hapa Dodoma ilikuwa ni **AFYA BORA KWA MTOTO NI MSINGI WA MAENDELEO.** Lengo kuu la kaulimbiu hii ni kusisitiza juu ya umuhimu wa afya bora kwa watoto ili waweze kukua vizuri kiakili, kimwili na kimaadili hadi utu uzima.

40. Mheshimiwa Spika, Katika mwaka 2006/07, Wizara yangu kwa kushirikiana na Shirika la Umoja wa Mataifa la Kuhudumia Watoto-UNICEF, iliendelea kusaidia Mtandao wa Harakati za Watoto (Tanzania Movement for and with Children) na Baraza la Watoto la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kutoa ushauri na kugharamia mikutano yao. Aidha, Wizara yangu kwa kushirikiana na wadau wakiwemo watoto na vijana iliandaa mwongozo wa mbinu shirikishi kwa ajili ya kukuza dhana ya ushiriki wa watoto nchini Tanzania. Lengo ni kuwapa watoto fursa katika masuala yanayowagusa, kusikilizwa na kufahamu kwamba yale wanayoyasema yanapewa uzito na kuzingatiwa katika mipango ya taifa.

MASHIRIKA YASIYO YA KISERIKALI

41. Mheshimiwa Spika, wizara yangu inalo jukumu la kuratibu na kufuatilia utendaji na utekelezaji kazi wa Mashirika Yasiyo ya Kiserikali (NGOs) nchini na kuhakikisha mazingira bora kwa Mashirika hayo (NGOs) ili yaweze

kutekeleza majukumu yao kikamilifu. Jukumu hili linatekelezwa kwa mujibu wa Sera ya Taifa ya NGOs ya mwaka 2001 na Sheria ya NGOs Na. 24 ya mwaka 2002.

42. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2006/07, Wizara yangu iliendelea na mchakato wa kuratibu Mashirika Yasiyo ya Kiserikali ili kuimarisha utekelezaji wa Sera ya Taifa ya Mashirika Yasiyo ya Kiserikali ya mwaka 2001, Sheria ya NGOs Na. 24/2002 na kanuni za utekelezaji wake za mwaka 2004. Aidha, katika kuhimiza usajili wa NGOs, kupunguza urasimu na kufuatilia utendaji kazi wake, Wizara yangu iliimarisha ushirikiano na Wasajili Wasaidizi wa NGOs katika ngazi za Wilaya na Mikoa.

43. Mheshimiwa Spika, chini ya Sheria ya NGOs Na. 24 ya mwaka 2002, Wizara yangu inasimamia vyombo viwili vya Kitaifa ambavyo ni Bodi ya Taifa ya Uratibu wa NGOs na Baraza la Taifa la NGOs. Vyombo hivi vinalo jukumu kubwa la kuhakikisha kwamba sekta ya NGOs nchini inawajibika vema na kujenga msingi wa kutekeleza majukumu yao kikamilifu. Katika kipindi cha mwaka 2006/2007, Wizara yangu iliwezesha Bodi ya Taifa ya Uratibu wa NGOs kufanya vikao 4 vya kisheria, kutembelea na kufanya kaguzi za shughuli za NGOs katika mkoa wa Morogoro. Aidha, hadi kufikia mwezi Juni 2007, Bodi imepitisha, kuhakiki na kuidhinisha maombi 1,674 ya Usajili wa NGOs na Cheti cha Ukubalifu. Kati ya idadi hii NGOs 336 ni za Kiwilaya, 237 Kimkoa, 1,017 Kitaifa, na 84 Kimataifa.

44. Mheshimiwa Spika, Katika kuzingatia uboreshaji wa upatikanaji wa takwimu sahihi za Sekta ya Mashirika Yasiyo ya Kiserikali, Wizara yangu imeendelea kuboresha na kuimarisha Benki ya Takwimu ya NGOs kwa kuweka utaratibu wa kuainisha maeneo ya kazi kisekta na kimkoa ili kurahisisha uratibu na ufuatiliaji. Benki hii inatoa mwongozo sahihi wa takwimu za NGOs ambazo zimesajiliwa chini ya Sheria Na. 24/2002.

45. Mheshimiwa Spika, Ilani ya CCM ya mwaka 2000, imeweka bayana suala la uwazi na uwajibikaji katika Sekta mbalimbali nchini. Wizara

yangu imeendelea kutumia taratibu za Kisheria kufuatilia na kukusanya taarifa za utekelezaji kazi wa NGOs, kuzichambua kikamilifu ili kuongeza uwazi na uwajibikaji miongoni mwa wadau wa sekta hii. Taarifa hizi zimesadia sana katika kupima ufanisi wa NGOs na mchango wao katika Maendeleo ya Taifa. Aidha, pamoja na jitihada za kukusanya taarifa hizi bado kuna changamoto kubwa katika kupata takwimu kamilifu na sahihi za NGOs nchini kwa kuwa si mashirika yote yenye sifa za NGOs yamejisajili chini ya Sheria ya NGOs. Hili ni eneo ambalo linahitaji jitihada za pamoja kitaifa ili kuwepo na Benki ya Takwimu moja ya NGOs zote nchini.

SERA NA MIPANGO

46. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu imedurusu Sera ya Maendeleo ya Mtoto na kuiwasilisha Serikalini kwa hatua zaidi. Pia Wizara imedurusu Sera ya Maendeleo ya Jamii na kukamilisha rasimu ya kwanza. Kazi hii imeiwezesha wizara kubaini masuala mapya ambayo katika sera za awali hayakujitokeza.

47. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2006/07, Wizara yangu imetoa elimu ya namna ya kujikinga na maambukizi ya Virusi vya UKIMWI na UKIMWI mahala pa kazi kwa Viongozi; Wakuu wa vyuo vya Maendeleo ya Jamii; Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi; pamoja na Maafisa Waandamizi wa Wizara. Katika mafunzo hayo yaliyotolewa Jijini Mbeya, mwezi Julai, 2006, Moshi Desemba 2006 na Shinyanga mwezi Januari 2007, mada mbalimbali zilitolewa na kujadiliwa na washiriki pamoja na kuweka mikakati ya kulikabili janga hilo.

48. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu imeanza kukusanya takwimu muhimu kwa ajili ya kuweka kwenye mfumo wa Ufuatiliaji na Tathmini Unaozingatia Jinsia (Computerized Gender Sensitive, Monitoring and Evaluation System). Takwimu hizi zitaufanya mfumo huu uweze kutumika ipasavyo. Wizara pia, imeendelea kuweka kumbukumbu muhimu zinazohusu

wanawake, watoto, maendeleo ya jamii na jinsia kwenye tovuti ya Wizara ili ziweze kusomwa na wadau mbalimbali.

UTAWALA NA UTUMISHI

49. Mheshimiwa Spika, malengo ya Idara ya Utawala na Utumishi ni kuendeleza na kusimamia utendaji kazi wizarani kwa misingi ya Haki, Usawa, Uadilifu, Utawala Bora na Uwazi ikizingatiwa kuweka mkazo katika kudhibiti vitendo vya rushwa na uzembe kazini. Masuala haya ni ya msingi katika kuiwezesha Wizara kuwa na watumishi waadilifu na wanaowajibika, wenye ari, moyo, na msimamo thabiti kuhusu utumishi wa umma na walio tayari kutoa huduma bora kwa umma wakati wote.

50. Mheshimiwa Spika, katika hotuba yangu ya Bajeti ya mwaka 2005/06, nililiarifu Bunge lako Tukufu kuwa Wizara imekamilisha Mpango wa kuendeleza rasilimali watu na kwamba utekelezaji wake ungeanza katika mwaka wa fedha 2006/07. Napenda kuliarifu Bunge lako Tukufu kuwa utekelezaji wa mpango huu umeanza na jumla ya watumishi 130 wamepatiwa mafunzo ndani na nje ya nchi. Naishukuru Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma kupitia Mfuko wa Kuboresha Ufanisi (Performance Improvement Fund), kwa kutuwezesha kufikia malengo ya mafunzo ambayo Wizara iliyojiwekea.

51. Mheshimiwa Spika, kwa kipindi kirefu sasa, Wizara yangu imekuwa ikikabiliwa na upungufu mkubwa wa Watumishi hasa katika vyuo vyake vya Maendeleo ya Jamii na vyuo vya Maendeleo ya Wananchi. Nafarijika kulieleza Bunge lako Tukufu kuwa katika mwaka wa fedha 2006/07, Wizara yangu imeajiri jumla ya watumishi 98. Idadi hii imesaidia kupunguza pengo kubwa lililopo kati ya mahitaji halisi ya watumishi na watumishi waliopo.

52. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka wa fedha 2006/07, Wizara imefanya marekebisho ya Muundo wa Utumishi wa kada zilizo

chini yake kwa lengo la kuziboresha na kuongeza zilizokuwa hazipo ili kuongeza ufanisi wa utendaji kazi.

53. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu, ikishirikiana na Wizara ya Ajira, Maendeleo ya Vijana, Wanawake na Watoto ya Serikali ya Zanzibar, iliandaa mkutano wa mashirikiano ambao ulishirikisha Watendaji Wakuu na maafisa wa ngazi za juu kutoka Wizara hizi uliofanyika Dar es Salaam tarehe 18.01.2007. Maazimio yaliyofikiwa katika mkutano huo yanaendeleza dhana ya ushirikiano wa karibu katika harakati za kuwaletea maendeleo endelevu wananchi wa pande zote mbili za Muungano kwa kuzingatia usawa wa Jinsia.

54. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu ilikuwa ikikabiliwa na changamoto kubwa la ukosefu wa takwimu sahihi za watumishi ambao wengi wao wapo katika vyuo vya Maendeleo ya Jamii na Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi. Napenda kuliarifu Bunge lako tukufu kuwa katika mwaka wa fedha 2006/07, Wizara yangu imekamilisha zoezi la kukusanya takwimu na kuzihifadhi kwenye kompyuta kwa matumizi mbalimbali ya kiofisi. Katika mwaka wa fedha 2006/07, Wizara yangu imeendelea kukiimarisha kitengo cha habari kwa kuwapatia mafunzo kazini wataalam wa Kitengo hiki.

55. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2006/07, Wizara yangu iliitisha Kikao cha Baraza la Wafanyakazi Jijini Dar es Salaam tarehe 22-23 Mei, 2007 ili kujadili masuala mbalimbali yanayohusu utendaji kazi na ustawi wa watumishi. Aidha, katika kikao hicho wajumbe walipata fursa ya kuijadili na kupitisha Bajeti ya Wizara ya mwaka 2007/08 na rasimu ya Miundo ya Kada zilizo chini ya Wizara inayolenga kuifanya Miundo hiyo iende na wakati pamoja na kuondoa dosari zilizopo katika Miundo inayotumika hivi sasa.

56. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu, katika mwaka 2006/07, imeendelea kufanya ukaguzi wa kina wa mahesabu na ugavi kuanzia Makao Makuu ya Wizara hadi katika vyuo vya Maendeleo ya Jamii na Maendeleo ya

Wananchi. Lengo ni kuhakikisha kuwa Sheria ya Fedha na Sheria ya Manunuzi ya Umma zinafuatwa.

MWELEKEO NA MALENGO YA BAJETI YA MWAKA 2007/08

MAENDELEO YA JAMII

57. Mheshimiwa Spika, Kutokana na uamuzi wa Serikali wa kurejesha Majumba ya Maendeleo katika matumizi yake ya awali, natoa rai kwenu Waheshimiwa Wabunge na Halmashauri zote nchini kutekeleza uamuzi huo wa Serikali ili huduma hizi za Majumba ya Maendeleo ziweze kupatikana kwa wananchi mapema iwezekanavyo. Aidha pale ambapo majumba hayo hayapo itakuwa vyema iwapo uongozi wa Halmashauri utaamua kujenga Majumba ya Maendeleo mapya.

58. Mheshimiwa Spika, Wizara itaendesha mafunzo ya rejea kwa Wataalam wa Maendeleo ya Jamii na Mafundi Sanifu wa Maendeleo ya Jamii kwa lengo la kuimarisha taaluma na ushiriki wa wananchi katika maendeleo yao. Mafunzo hayo yatahusu uandishi wa miradi shirikishi, matumizi ya teknolojia sahihi na masuala ya ushawishi (advocacy). Aidha, Wizara yangu itaendelea kuwaendeleza kitaaluma wataalamu wa Maendeleo ya Jamii wa ngazi ya Cheti ili waweze kufikia hatua ya ngazi ya Stashahada ya Juu ya Maendeleo ya Jamii.

59. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2007/08 Wizara yangu itaendelea kutoa mafunzo kwa wanachuo 1,120 kwenye taaluma ya Maendeleo ya Jamii katika Vyuo vya Tengeru, Buhare, Missungwi na Rungemba. Aidha, Wizara itaendelea kutoa mafunzo ya stadi mbali mbali kwa wananchi wapatao 30,000 kupitia Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi 58.

60. Mheshimiwa Spika, Katika kuimarisha utendaji katika Sekta ya Maendeleo ya Jamii, Wizara yangu itaendesha Mkutano Mkuu wa Mwaka utakaowajumuisha wadau mbali mbali wa sekta wakiwemo Watendaji wakuu

wa Wizara, Washauri wa Kisekta wa Maendeleo ya Jamii katika Sekretarieti za Mikoa, Wataalam wa Maendeleo ya Jamii wa Wilaya na Wakuu wa Vyuo vyote 62 vya Wizara.

61. Mheshimiwa Spika, kwa mwaka 2007/08, ili kuboresha mazingira ya kufundishia katika vyuo 62 vilivyo chini ya Wizara, Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi vifuatavyo vitafanyiwa ukarabati:- Kanda ya Pwani – Ikwiriri (Rufiji), Ifakara (Kilombero) na Kusini – Chilala (Lindi), Masasi (Masasi), Newala (Newala), Nandembo (Tunduru) na Mbinga (Mbinga mjini), Nyanda za Juu Kusini – Msaginya (Mpanda), Ruaha (Iringa mjini), Njombe (Njombe) na Uyole (Mbeya mjini). Kanda ya Magharibi – Buhangija (Shinyanga mjini), Malampaka (Maswa), Kanda ya Ziwa – Gera (Bukoba vijijini), Malya (Kwimba), Musoma (Musoma mjini), Tarime (Tarime). Kanda ya Kaskazini – Monduli (Monduli). Mamtukuna (Rombo vijijini) na Handeni (Handeni). Kanda ya Kati – Chisalu (Mpwapwa) na Singida (Singida mjini). Aidha, Majengo na miundombinu katika Vyuo vya Maendeleo ya Jamii vya Tengeru, Buhare, Missungwi na Rungemba vitaendelea kufanyiwa ukarabati na upanuzi.

62. Mheshimiwa Spika, katika kuondoa matatizo ya migogoro ya mipaka, Wizara yangu itaendelea na mchakato wa kuvipatia hatimiliki Vyuo vifuatavyo;- Bariadi; Bigwa; Mbinga; Chisalu; Handeni; Ikwiriri; Kilwa Masoko; Kiwanda; Mabughai; Malampaka; Malya; Mtawanya; Munguri; Mwanva; Sengerema; Urambo na Uyole.

MAENDELEO YA JINSIA

63. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu itaendelea kutoa mafunzo kuhusu jinsia na namna ya kuingiza masuala ya jinsia katika mipango, sera na mikakati mbalimbali ya maendeleo kwa watendaji wa Dawati la Jinsia wa Halmashauri za mikoa ya Mwanza, Shinyanga, Mara, Tabora na Kagera. Vile vile, Wizara itaendelea kushiriki na kuiwakilisha nchi katika mikutano ya kimataifa, kikanda inayohusu maendeleo ya wanawake na jinsia ili kutekeleza

maamuzi mbalimbali yanayotolewa katika mikutano hiyo kwa kushirikiana na wadau.

64. Mheshimiwa Spika, katika kuwawezesha wanawake kiuchumi, Wizara itaendeleza mikakati na programu mbalimbali ili kufanikisha azma hiyo. Wizara itaendelea kuratibu na kusimamia utekelezaji wa Mfuko wa Maendeleo wa Wanawake katika Halmashauri. Katika azma ya kuwawezesha wanawake kiuchumi, Wizara itaendelea kuhamasisha wanawake na kuwapatia mafunzo ya ujasiriamali kabla ya kupewa mikopo ili kuboresha uendeshaji wa biashara zao na marejesho ya mikopo.

65. Mheshimiwa Spika, Wizara itaendelea kushirikiana na wadau kuwawezesha wanawake kushiriki katika maonesho ya biashara ya ndani na nje ya nchi. Mchakato wa uwezeshaji wa Uanzishwaji wa Benki ya Wanawake unaendelea. Benki imekwishasajiliwa kwa jina la Benki ya Wanawake Tanzania na kufungua Akaunti ya ASCROW. Wizara yangu itaendelea kuhamasisha ununuzi wa hisa kwa kuzingatia mkakati wa muda mrefu na mfupi ulioandaliwa na mtaalam mwelekezi. Lengo ni kuiwezesha benki kukusanya bilioni sita (6) kwa ajili ya kuanzisha matawi katika mikoa mingine.

66. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu kwa kushirikiana na Wizara ya Sheria na Katiba itaendelea kupitia sheria mbalimbali ili kuzirekebisha zile zinazowanyima wanawake haki. Aidha, Wizara yangu kupitia Maafisa Maendeleo ya Jamii itawahamasisha viongozi na wananchi hususan wanawake kuhusu sheria za makosa ya kujamiiana (1998), Sheria ya Ardhi na Sheria ya Ardhi ya Vijiji (1999).

67. Mheshimiwa Spika, katika kuhakikisha kuwa vitendo vya ukatili dhidi ya wanawake na watoto vinatokomezwa, Wizara yangu itatoa mafunzo kwa Maafisa 303 wa Serikali wanaosimamia utekelezaji wa sheria na upatikanaji wa haki katika jamii.

MAENDELEO YA MTOTO

68. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu imepewa jukumu la kuandaa, kuratibu, kufuatilia na kutathmini utekelezaji wa Sera ya Maendeleo ya Mtoto Tanzania na Sera ya Maendeleo ya Familia kwa lengo la kuboresha maisha ya watoto wote na familia kwa ujumla. Katika mwaka wa fedha 2007/08, Wizara yangu kwa kushirikiana na wadau mbalimbali wa maendeleo na ustawi wa watoto, itaendelea kuboresha Mkakati wa Utekelezaji wa Sera ya Maendeleo ya Mtoto. Uandaaji wa mkakati huu wa utekelezaji wa sera hii utawawezesha watekelezaji walioainishwa kutekeleza wajibu na majukumu yao kulingana na hoja na matamko ya sera yaliyopewa kipaumbele kwa ufanisi zaidi. Halikadhalika, mkakati huu utasaidia katika kupima na kutathmini mafanikio na matatizo ya utekelezaji wa sera, kurekebisha na kutafuta ufumbuzi wa matatizo yatakayojitokeza.

69. Mheshimiwa Spika, kama nilvyoeleza hapo awali kuhusu uanzishwaji wa Mfuko wa kusaidia watoto yatima na walio katika mazingira hatarishi, Wizara yangu katika kipindi cha 2007/08 itaandaa Waraka wa Baraza la Mawaziri kuhusu uanzishwaji wa mfuko huo ili uweze kutambuliwa na kuendeshwa kisheria. Aidha, wizara itasaidia kuhakikisha kuwa mfuko huu unaingizwa (mainstreamed) katika mipango ya maendeleo ya Taifa katika ngazi mbalimbali za utendaji.

70. Mheshimiwa Spika, wote tunaelewa kuwa malezi bora ya awali ya mtoto ni msingi wa maisha ya mwanadamu yeyote. Wizara yangu kwa kushirikiana na wadau mbalimbali wa malezi, makuzi na maendeleo ya awali ya mtoto, itakuwa mwenyeji wa Mkutano wa Kanda ya Kusini mwa Afrika utakaofanyika mwezi Septemba, 2007. Mkutano huu utajadili utekelezaji wa Ripoti ya Dunia ya Elimu kwa Wote (Education for all Global Monitoring) ya mwaka 2007. Ujumbe wa mkutano huo utakuwa **Malezi ya Awali ya Watoto ni msingi wa Maendeleo.** Mkutano huu unafanyika kufuatia makubaliano ya Mkutano wa Kanda ya Afrika uliofanyika Dakar Senegal mwezi Novemba 2006 ambapo Ripoti hiyo ilizinduliwa rasmi kwa nchi za Afrika.

Vile vile, Wizara yangu kwa kushirikiana na Shirika la Umoja wa Mataifa la Kuhudumia Watoto – UNICEF na wadau wengine itaendelea kukamilisha Mkakati wa Taifa wa Malezi, Makuzi na Maendeleo ya Awali ya Mtoto. Mkakati huu utaainisha majukumu ya kila mdau katika kuutekeleza.

71. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza Mpango wa Taifa wa Utekelezaji wa Kudhibiti Ukeketaji (2001 hadi 2015) wa wanawake na watoto wa kike, Serikali kwa kushirikiana na taasisi mbalimbali za kijamii itaendelea kuelimisha jamii na kupiga vita mila na desturi zenye madhara hususan kwa wanawake na watoto wa kike. Aidha, Wizara yangu itaendelea kutoa elimu kwa watumiaji na wasimamiaji wa sheria mbalimbali zinazozuia ukeketaji hapa nchini na kuhakikisha haki inatendeka na wale wote wanaoendelea kufanya vitendo viovu wanapatiwa adhabu zinazostahili kwa mujibu wa sheria. Vilevile, Wizara yangu itaendelea kutoa elimu ya idadi ya watu na maisha ya familia kwa Maafisa Maendeleo ya Jamii 260 wa Halmashauri ili waweze kusambaza elimu hiyo kwa familia na jamii kwa ujumla.

72. Mheshimiwa Spika, kumekuwepo na wimbi la ongezeko la vitendo viovu vya ukatili, unyanyasaji na udhalilishaji wa kijinsia na ukatili dhidi ya watoto katika familia na jamii. Kwa kupitia Bunge lako tukufu napenda kukemea vitendo hivyo na wale wote wanaohusika na vitendo hivyo kuacha mara moja ili kuhakikisha watoto wetu wanakua katika malezi bora na kuishi kwa amani katika jamii. Aidha, napenda pia kuwakumbusha wale wote wanaohusika kusimamia sheria, kutekeleza wajibu wao na kuwachukulia hatua kali kwa mujibu wa sheria za nchi wale wote watakaobainika kufanya vitendo hivyo. Katika kipindi cha mwaka 2007/08. Serikali kwa kushirikiana na wadau itaendelea kuandaa na kutekeleza mikakati na programu mbalimbali za kuwalinda watoto dhidi ya vitendo viovu vya ukatili, unyanyasaji na udhalilishaji wa kijinsia. Vile vile, Wizara yangu kwa kushirikiana na Halmashauri itaendelea kutoa mafunzo kwa Maafisa Maendeleo ya Jamii kwa lengo la kuelimisha jamii juu ya haki za msingi za watoto, wajibu wa familia katika kuboresha malezi na makuzi ya watoto.

73. Mheshimiwa Spika, Katika kipindi cha 2007/08, Wizara yangu kwa kushirikiana na wadau mbalimbali wa maendeleo ya watoto wakiwemo watoto wenyewe, itaendelea kutoa mafunzo na kusambaza zana za ushirikishwaji wa watoto (child participatory tool kit) kuhusu mbinu shirikishi. Mbinu hizi zitawajengea uwezo watoto tangu utotoni na kuwapatia fursa ya kutoa mawazo ambayo yatasaidia kuzingatiwa katika mchakato mzima wa uandaaji wa sera, mipango na programu mbalimbali za maendeleo ya taifa zikiwemo za maendeleo yao wenyewe.

MASHIRIKA YASIYO YA KISERIKALI

74. Mheshimiwa Spika, Sekta ya Mashirika Yasiyo ya Kiserikali inao wajibu mkubwa wa kushiriki katika kuharakisha maendeleo ya watanzania ili kufikia malengo ya MKUKUTA na yale ya Milenia. Katika mwaka 2007/08, Wizara yangu itaendelea na jukumu la kuratibu shughuli za Mashirika Yasiyo ya Kiserikali nchini, kuweka mazingira bora yatakayowezesha Mashirika haya kujiendesha vizuri na kwa ufanisi ili kuleta mabadiliko chanya ya kiuchumi na kijamii. Aidha, jitihada zitaelekezwa katika kuhimiza NGOs kushirikiana kikamilifu na Serikali na wadau wengine ili kujenga jamii bora ya watanzania kiuchumi na kijamii hususan katika utekelezaji wa Mpango wa Pamoja wa Misaada Tanzania (MPAMITA), malengo ya milenia na MKUKUTA.

75. Mheshimiwa Spika, suala la Kanuni za Maadili za NGOs ni muhimu sana katika kuimarisha moyo wa kujituma na mashirikiano kati ya NGOs na Serikali, NGOs wenyewe na kati ya NGOs na jamii kwa ujumla nchini. Mkazo mkubwa utakuwa hasa katika kuhakikisha kwamba Baraza la Taifa la NGOs linakamilisha kanuni hizi na kusimamia utekelezaji wake. Katika kufanikisha lengo hili Wizara yangu, itafuatilia kwa karibu zaidi taarifa za Mashirika hayo na kuendelea kutoa ushauri wa kitaalamu ili kuwezesha Mashirika haya kutandaa katika Mikoa mingi zaidi hususan katika maeneo ya vijijini.

76. Mheshimiwa Spika, Katika kuleta moyo wa ushindani miongoni mwa NGOs tunatarajia kuanzisha utaratibu wa kuibua miradi inayotekelezwa na NGOs kwa ufanisi mkubwa (best practices) na kuitangaza kitaifa ili iwe mifano ya kuigwa na wadau wengine. Ili kufanikisha suala hili Baraza la Taifa la NGOs linatakiwa kuwa mstari wa mbele kwa kushirikiana na Serikali kukusanya taarifa za NGOs kuzichambua na kuziingiza kwenye Tovuti ya Taifa ili wadau wa kitaifa na kimataifa waweze kujifunzia. Ili kutekeleza kazi hii kwa ufanisi itabidi kuwa na vigezo ambavyo vitatambuliwa na wadau wote wa sekta hii na kuwa na utaratibu maalum na wazi wa kuhakiki na kutoa tathmini ya matokeo bora ya utekelezaji wa Mashirika Yasiyo ya Kiserikali katika ngazi za Wilaya, Mikoa na Taifa.

77. Mheshimiwa Spika, Sheria ya NGOs Na. 24 ya mwaka 2002 ndiyo Sheria pekee nchini yenye kusajili Mashirika Yasiyo ya Kiserikali nchini. Uzoefu umeonyesha kuwa uelewa wa wadau wengi kuhusu Sheria hii na kanuni zake bado ni mdogo hasa katika ngazi ya Mkoa, Wilaya na Vijiji. Eneo hili linahitaji jitihada nyingi na hasa kushirikiana na wadau katika kujenga weledi wa wadau ili kurahisisha usajili wa NGOs katika maeneo husika. Aidha, jitihada zitaelekezwa katika kuwajengea uwezo Wasajili Wasaidizi ili waweze kutoa huduma nzuri na sahihi kwa wananchi na kurahisisha usajili na ufuatiliaji wa shughuli za NGOs katika maeneo yao. Ili kufanikisha zoezi hili, Wizara yangu, inatarajia kuwapatia mafunzo maalumu Maafisa Maendeleo ya Jamii na kuwateua rasmi kuwa Wasajili Wasaidizi wa NGOs kwa kuwa wanao uzoefu mkubwa katika kuhamasisha na kushirikisha wananchi katika sekta zote.

78. Mheshimiwa Spika, uendeshaji wa NGOs nyingi nchini umejikita katika kutegemea misaada ya wafadhili kwa kiwango kikubwa. Katika kipindi cha mwaka 2007/08. Wizara yangu itaendelea kuhamasisha Taasisi, Asasi na Wafadhili mbalimbali nchini kujikita katika kuwajengea uwezo sekta ya NGOs katika kutumia Rasilimali na fursa zilizomo hapa nchini katika kujiendesha na kutekeleza majukumu yao. Kimsingi NGOs wanatakiwa kutengeneza faida isipokuwa wasitumie faida hiyo kugawana kama gawio (dividends) bali zitumike

katika kutekeleza malengo waliyojiwekea. Iwapo NGOs watajijengea utaratibu wa kutengeneza vyanzo vya fedha vya hapa nchini itawapunguzia kwa kiwango kikubwa utegemezi kwa wafadhili, kuwajengea uendelevu na heshima kubwa.

SERA NA MIPANGO

79. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu kwa kushirikiana na wadau mbalimbali itakamilisha kudurusu Sera ya Maendeleo ya Jamii ya mwaka 1996 na kuiwasilisha Serikalini kwa hatua zaidi. Aidha zoezi la kudurusu Sera ya Maendeleo ya Wanawake na Jinsia ya mwaka 2000 litaanza. Madhumuni ya kurekebisha sera hizi ni kuingiza masuala mapya yaliyojitokeza yanayohusu maendeleo ya jamii, wanawake na jinsia.

80. Mheshimiwa Spika, katika harakati za kupambana na maambukizi ya virusi vya UKIMWI na UKIMWI sehemu za kazi, katika mwaka wa fedha 2007/08, wizara itaendesha mafunzo kwa watumishi kuhusu jinsia katika Sera, na UKIMWI ambayo yatawaongezea watumishi uelewa wa namna ya kupanga mikakati na mbinu za kupambana na maambukizi ya UKIMWI sehemu za kazi.

81. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu inaendelea kukusanya takwimu muhimu kwa ajili ya kuweka kwenye mfumo wa ufuatiliaji wa tathmini inayozingatia Jinsia (Computerized Gender Sensitive Monitoring and Evaluation System). Takwimu hizi zitaufanya mfumo huu uweze kutumika ipasavyo. Wizara pia, itaendelea na kazi ya kuweka kumbukumbu muhimu zinazohusu wanawake, watoto, jinsia na maendeleo ya jamii kwa ujumla kwenye tovuti ya Wizara ili ziweze kusomwa na wadau mbalimbali.

82. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu imepanga mkakati wa kufuatilia na kutathimini miradi inayotekelezwa Wizara na katika Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi na vya Maendeleo ya Jamii ili kuleta ufanisi katika matumizi ya fedha na mafanikio ya miradi.

UTAWALA NA UTUMISHI

83. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2007/08, Wizara yangu itaendelea kujenga mazingira mazuri ya kazi, yanayozingatia haki na usawa ambayo yataendeleza na kuwahamasisha watumishi wa Wizara kufanya kazi kwa bidii na kwa kujituma ili watoe huduma bora kwa misingi ya Utawala Bora, Uwazi na Uwajibikaji hivyo kuendeleza mafanikio yaliyopatikana tangu Serikali ya Awamu ya Nne ilipoingia madarakani.

84. Mheshimiwa Spika, njia mojawapo ya kuongeza utaalam wa mtumishi ni kumpa mafunzo, kumuwezesha kupata utaalam na mbinu za kisasa zitakazomwezesha kufanya kazi yake kwa ufanisi. Hivyo, katika mwaka wa fedha 2007/08, Wizara yangu itaendelea kutoa mafunzo kwa kuzingatia Mpango wa Kuendeleza Rasilimali Watu ambao umeanza kutekelezwa katika mwaka huu wa fedha.

85. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2007/08, Wizara yangu inatarajia kuajiri watumishi 172 kutokana na ikama ya watumishi wapya tuliyoidhinishiwa. Upatikanaji wa watumishi hawa, ambao wengi wao watapelekwa vyuoni, utapunguza uwiano mkubwa uliopo kati ya wakufunzi na wanavyuo. Aidha, vyuo vya Maendeleo ya Wananchi vitakuwa na uwezo zaidi wa kuwafikia na kuwapa stadi mbalimbali za maisha wananchi wanaovizunguka vyuo ambao ndiyo walengwa wakubwa wa mafunzo ya nje ya chuo.

86. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2007/08, Wizara yangu inatarajia kuwaelimisha watumishi juu ya Mkataba wa Utoaji Huduma ambao una lengo la kujenga misingi thabiti ya kutoa huduma kwa wananchi na kuondoa ubabaishaji katika utoaji wa huduma hizo. Aidha, Wizara itafanya jitihada za makusudi kuhakikisha kuwa wananchi wanaelewa huduma tuzitoazo, namna ya kuzipata huduma hizo, wajibu wao katika kuzipata na namna ya kulalamika pale ambapo hawapati huduma hizo.

87. Mheshimiwa Spika, Serikali ya Awamu ya Nne imeweka mkazo mkubwa katika kulinda, kudumisha, kuendeleza na kuimarisha Muungano wetu. Katika mwaka 2007/08, Wizara yangu pamoja na Wizara ya Ajira, Maendeleo ya Vijana, Wanawake na Watoto ya Serikali ya Zanzibar zitaendelea na utaratibu tuliojiwekea wa kuwa na mikutano miwili ya mashirikiano kwa kila mwaka. Mikutano ya awali imeweka dira ya mashirikiano zaidi katika maeneo ya Sera, Miongozo na maadhimisho mbalimbali ya Siku ya Wanawake Duniani, Siku ya Familia na Siku ya Mtoto wa Afrika. Ni matarajio yangu kuwa kwa kuongeza kasi ya ushirikiano wetu, Wizara hizi za pande mbili za Muungano zitaunda timu imara ya kuwahamasisha wananchi kujiletea maendeleo yao.

88. Mheshimiwa Spika, dhana ya Utawala Bora inasisitiza utamaduni wa kuwa na vikao vya mara kwa mara ili kujenga mahusiano mazuri ya kiutendaji na kutatua migogoro yoyote inayoweza kukwaza ufanisi kazini. Katika mwaka 2007/08, Wizara itaendelea kuwa na Vikao vya Baraza la Wafanyakazi mara mbili kwa mwaka kwa mujibu wa kanuni na taratibu zilizowekwa.

89. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2007/08, Serikali ya Awamu ya Nne imeweka mazingira mazuri ya ushiriki wa sekta binafsi katika kuleta maendeleo ya nchi. Wizara yangu itaendelea kuzishirikisha Sekta Binafsi katika utoaji wa huduma za ulinzi wa ofisi pamoja na usafi wa ofisi na mazingira katika Makao Makuu ya Wizara.

MWISHO

90. Mheshimiwa Spika, kama ilivyoelezwa katika hotuba zilizopita za Bajeti ya Wizara yangu kwamba Wizara hii ni mtambuka. Kwa mantiki hii, tutaendelea kuhitaji ushirikiano wa karibu sana na wadau wetu mbalimbali ili kuongeza ufanisi katika utekelezaji wa majukumu ya Wizara yangu. Lengo kubwa ni kuleta maendeleo ya kijamii na kiuchumi katika jamii, na hivyo kuondoa umaskini na kuleta maisha bora kwa watu wote. Aidha, ushirikiano

baina ya Wizara pamoja na Halmashauri ni muhimu sana katika kufanikisha malengo ya Wizara.

PONGEZI NA SHUKRANI

91. Mheshimiwa Spika, baada ya kueleza hayo, naomba kuchukua nafasi hii, kumshukuru Mhe. Naibu Waziri, Salome Joseph Mbatia (Mb.), kwa ushirikiano wake. Aidha, napenda kutoa shukrani zangu za dhati kwa Mariam J. Mwaffisi, Katibu Mkuu, Wakurugenzi na Watumishi wote wa Wizara yangu katika ngazi zote kwa ushirikiano na moyo waliouonyesha, hususan katika kutekeleza majukumu ya Wizara.

92. Mheshimiwa Spika, kabla sijamaliza hotuba yangu, sina budi kuwashukuru wale wote ambao tumekuwa tukishirikiana nao kwa njia moja au nyingine katika kutekeleza majukumu ya Wizara yangu. Naomba kutumia fursa hii na kwa kupitia Bunge lako tukufu kutoa shukrani zangu za dhati, kwa wafuatao: Shirika la Mtandao wa Jinsia Tanzania (TGNP), Chama cha Wanasheria Wanawake Tanzania (TAWLA), Chama cha Waandishi wa Habari Wanawake Tanzania (TAMWA), Shirikisho la Vyama vya Wanawake Wafanyabiashara Tanzania (FAWETA), Chama cha Wanawake Viongozi katika Kilimo na Mazingira Tanzania (TAWLAE), Chama cha Madaktari Wanawake Tanzania (MEWATA), Plan International, Makampuni ya ndani, Mfuko wa Fursa Sawa kwa Wote (EOTF), Wanawake na Maendeleo (WAMA), Mashirika mbalimbali pamoja na wale wote tunaoshirikiana nao katika kutekeleza majukumu ya Wizara kwa manufaa ya jamii na Taifa zima kwa ujumla.

93. Mheshimiwa Spika, napenda pia kuwashukuru wahisani mbalimbali ambao wameendelea kushirikiana na Serikali ya Tanzania katika kugharamia miradi mbalimbali nchini inayotekelezwa na Wizara yangu. Wahisani hao ni Serikali za Canada, Ireland, Italia, Netherlands, Norway na Sweden ambao wanaendelea kutusaidia kwa kupitia mashirika yao ya kimataifa; Shirika la Maendeleo la Umoja wa Mataifa (UNDP), Shirika la Umoja wa Mataifa linaloshughulikia Watoto (UNICEF), Benki ya Dunia (WB), Shirika la

Kazi Duniani (ILO), Shirika la Umoja wa Mataifa linaloshughulikia Idadi ya Watu (UNFPA), Mfuko wa Umoja wa Mataifa unaoshughulikia Maendeleo ya Wanawake (UNIFEM), pamoja na Mashirika mengine ya nje ya nchi.

MAKADIRIO YA BAJETI YA WIZARA

94. Mheshimiwa Spika, ili Wizara yangu iweze kutekeleza majukumu na malengo yake kwa mwaka 2007/08, sasa naliomba Bunge lako tukufu liidhinishe matumizi ya jumla ya **shs. 10,982,464,000** Kati ya hizo **shs.7,121,611,000** ni kwa ajili ya matumizi ya kawaida, ambapo **shs.2,970,975,000** kwa ajili ya mishahara na **shs. 4,150,636,000** kwa ajili ya matumizi mengineyo (Other Charges). Aidha, kiasi cha **shs.3,860,853,000** kwa ajili ya kutekeleza miradi ya maendeleo ambapo **shs.2,661,000,000** ni fedha za hapa nchini na **shs.1,199,853,000** zikiwa ni fedha za nje.

95. Mheshimiwa Spika, mwisho kabisa, napenda kuchukua fursa hii kukushukuru wewe binafsi na Naibu wako pamoja na Waheshimiwa Wabunge wote, kwa kunisikiliza wakati nikiwasilisha Hotuba ya Wizara yangu.

96. Mheshimiwa Spika, naomba kutoa hoja.